

Η αγυρτεία ως δήθεν «πολιτισμός»

του Χρήστου Γιανναρά

Πολιτισμός είναι το παράγωγο (προϊόν) της πόλεως, ο τρόπος ατομικού και συλλογικού βίου που προκύπτει, όταν η συλλογικότητα κατορθώσει να λειτουργεί ως πόλις. Τόσο το ιστορικό γεγονός όσο και η έννοια πόλις είναι γέννημα των Αρχαίων Ελλήνων. Το γέννησε η ανάγκη τους, όχι μόνο η σκέψη τους.

Δεν ήταν ένα εφάπαξ, εφήμερο γέννημα της κοινής ανάγκης των Ελλήνων η πόλις, ούτε ένα σταθερό, παγιωμένο κατόρθωμα. Ήταν το ζητούμενο (ο στόχος) της συμβίωσης.

Με την ελληνική πόλιν, για πρώτη φορά στην ανθρώπινη Ιστορία, στόχος - σκοπός - επιδίωξη της συλλογικότητας έγινε η πραγματοποίηση της αλήθειας. Και αλήθεια δεν σήμαινε κάποια ορθότητα συλλογισμών, αρχών ή διατυπώσεων, αλήθεια για τους Έλληνες ήταν η αθανασία – αληθινό είναι ό,τι δεν φθείρεται, δεν μεταβάλλεται, δεν πεθαίνει.

Χρήστος Γιανναράς

Υπάρχει στον ορίζοντα του ανθρώπινου επιστητού «κάτι» αθάνατο, ένα «κριτήριο αληθείας»; Ναι, είπαν οι Έλληνες με τη γραφίδα του Ηράκλειτου. Υπάρχει, όχι «κάτι τι», αλλά ένα πώς, ένας τρόπος του αθανατίζειν – ο τρόπος της του παντός διοικήσεως. Είναι οι κατά λόγον σχέσεις αρμονίας, που καθιστούν το σύμπαν κόσμον: κόσμημα αθάνατης και άφθαρτης ευμορφίας.

Πόλις, λοιπόν, είναι το άθλημα - επιδίωξη να λειτουργήσει η συλλογική συμβίωση των ανθρώπων με τον τρόπον της αθανασίας, της συμπαντικής κοσμιότητας.

Η πραγμάτωση του στόχου συνιστά τον κοινόν της πόλεως κόσμον, δηλαδή το κατόρθωμα της «κατ' αλήθειαν» ύπαρξης. Και ως προϊόν της πόλεως, το κατόρθωμα της αλήθειας ονομάζεται πολιτισμός.

Ταυτίζεται ο πολιτισμός όχι τόσο με το αποτέλεσμα, όσο με τον τρόπο επιδίωξης του αποτελέσματος – τρόπο ιεράρχησης των αναγκών, τρόπο του νοείν (νοο-τροπία), τρόπο συμπεριφοράς, κοινωνικής συμμετοχής στη διαχείριση της εξουσίας.

Ο παγκοσμιοποιημένος σήμερα τρόπος (ή «παράδειγμα») του ανθρώπινου βίου και της οργάνωσης του βίου είναι προϊόν και παράγωγο άλλης στόχευσης, άλλων προτεραιοτήτων.

Πρωταρχικό ζητούμενο δεν είναι το κοινωνούμενο αληθές, αλλά το ατομικά χρήσιμο. Οι άνθρωποι πιστεύουν ότι «φωτίστηκαν»: την προτεραιότητα του χρήσιμου (και όχι του αληθούς) τη λογαριάζουν φωτισμό γενικευμένον, ήγουν «Δια-φωτισμό».

Το φιλοσοφικό υπόβαθρο του Διαφωτισμού το είπαν «Ιστορικό Υλισμό», που προσφέρεται αμφιπρόσωπος: ως ολοκληρωτισμός στο όνομα της «εργατικής τάξης» ή ως ολοκληρωτισμός στο όνομα της «ελευθερίας του κεφαλαίου».

Και στις δυο περιπτώσεις, είναι απόλυτος ο ατομοκεντρισμός, λάβαρο τα «δικαιώματα του ατόμου»: Υποταγή της ζωής σε νομικές κατασφαλίσεις του εγώ και θωράκιση της μαζοποίησης των συμφερόντων με την «πάλη των τάξεων» – θλιβερό και συχνά μακάβριο τέλος της πολιτικής, της πόλεως, του πολιτισμού.

Ομως, στο λεξιλόγιό του, το «παράδειγμα» (paradigm) του αμφιπρόσωπου Ιστορικού Υλισμού συντηρεί τα σημαίνοντα της ελληνικής κάποτε πόλεως: political, Politics, politician, Policy, για να παραπέμψει σε σημανόμενα, όχι απλώς διαφορετικά, αλλά ριζικής αντίθεσης και παραποίησης της ελληνικής σημαντικής.

Η κυριολεξία της πλαστογραφίας αποτυπώνεται στη σχιζοφρένεια που προδίδει η γλώσσα η δική μας, των σημερινών Ελλήνωνυμων.

Επιμένουμε σε λέξεις που παρέπεμπαν κάποτε σε ιλιγγιώδη κορυφώματα σχέσεων κοινωνίας (κατορθωμένης αλήθειας), για να σημάνουμε σήμερα καμώματα έσχατης ευτέλειας, χυδαίου ατομοκεντρισμού: Δημοκρατία κάποτε, και «δημοκρατία» σήμερα! Υπουργός - υπουργήμα κάποτε, και ποια έκπτωση σήμερα! Νόμος - Δίκαιο κάποτε, «δικαιώματα» σήμερα!

Πληροφόρηση άλλοτε, αδίστακτη προπαγάνδα σήμερα! Και πάει λέγοντας.

Φοράμε φανταχτερή πανοπλία, καλογουαλισμένη, με χυδαίες μεταλλάξεις της σημαντικής των λέξεων. Εγγίζουν τα όρια του γελοίου οι καταχρήσεις και διαστροφές της σημασίας του πολιτισμού.

Μιλάμε για «εκδηλώσεις πολιτισμού», ακόμα και όταν πρόκειται για κοινότοπες φιέστες ψυχαγωγίας ή και μόνο διασκέδασης. Το ραδιοτηλεοπτικό, αδιάντροπο εμπόριο εντυπωσιασμού λανσάρεται σαν προσφορά «πολιτισμού».

Οποιαδήποτε φτηνιάρικη θεατρική «επιθεώρηση», απίστευτου κρετινισμού και χυδαιότητας, διαφημίζεται σαν προσφορά στον «πολιτισμό».

Πλήθος ανθρώπων, στην Ελλάδα αμέτρητο, χρυσοπληρώνει αετονύχηδες τάχα και Εκδότες, για να τυπώσουν και δώσουν μορφή βιβλίου σε μικρονοϊκά σκαριφήματα στιχουργίας ή αφήγησης ή «στοχασμού» (!) ή αυτοβιογραφικής κενολογίας.

Βιβλιοκρισία δεν λειτουργεί, εξαγοράζονται μόνο «παρουσιάσεις», αλληλοεξυμνήσεις δημοσιευμάτων, αλλά και θεατρικών παραστάσεων, εκθέσεων ζωγραφικής, «επιστημονικών» πονημάτων ανατριχιαστικής μετριότητας.

Δεκαετίες τώρα στην Ελλάδα είναι αδιανόητη κάθε δημόσια κριτική λειτουργία – ακόμα και κρατικοί θεσμοί «βραβεύσεων» έχουν τυφλά ενταχθεί στο παρακμιακό αλισβερίσι ναυτιώδους αμοραλισμού.

Γέννημα αυτής της παρακμιακής αδιαντροπιάς και γελοιότητας είναι και ο επικαιρικός

νεολογισμός «άνθρωποι του πολιτισμού», που «κινητοποιούνται» τελευταία για να εισπράξουν κρατικό επίδομα λόγω «πανδημίας».

Οι αληθινοί δημιουργοί, στον χώρο των Γραμμάτων και των Τεχνών, ξέρουν ότι το «χάρισμα» που τους έχει δοθεί, δίνει «νόημα» στην ύπαρξή τους, όση φτώχεια κι αν τους πνίγει. Θορυβούν οι κομπάρσοι.

Αν ξαναυπάρξουν ποτέ «πόλεις», από το πρυτανείο θα σιτίζονται πρώτοι οι δημιουργοί.

17.05.2020

Πηγή: [εφημ. Καθημερινή](#)